

ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA DERSİ (9–12. SINIF) TASLAK DERS KİTAPLARINI İNCELEME VE DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Kitaptan Verimli Şekilde Yararlanmayı Sağlayacak Unsurlar	İçindekiler (1)	A	İçindekiler bölümü yer almalı.	10
		B	<ul style="list-style-type: none"> • İçerikte verilen tüm başlık ve alt başlıklar içindekiler bölümünde eksiksiz ve doğru olarak yer almalı. • İçindekiler bölümünde belirtilen sayfa numaraları ile içerikte belirtilen sayfa numaraları aynı olmalı. • İçindekiler bölümünde belirtilen başlık ve alt başlıkların yazımı, büyük/küçük harf kullanımını bakımından içerik ile uyumlu olmalı. 	0,25
	Organizasyon Şeması (2)	A	Organizasyon şeması yer almalı.	10
		B	<ul style="list-style-type: none"> • Organizasyon şeması kitabı tanıtıcı, seviyeye uygun nitelikte ve içerikte düzenlenmiş olmalı. • Kitaptan verimli şekilde yararlanmayı sağlayacak sembol ve logolara yer verilmeli. • Kitapta verilen sembol ve logolar hatasız olmalı, aynı tür çalışmalarda kullanılan sembol ve logolarda birlik sağlanmalı. 	0,25
	Sözlük (3)	A	Sözlük bölümü yer almalı.	10
		B	<ul style="list-style-type: none"> • Sözlük bölümü sözlük düzenine uygun olmalı. • Sözlükte verilen kelimelerin açıklamaları coğrafya literatürüne, metnin içeriğine uygun ve anlaşılır olmalı. • Sözlük bölümü içerikte açıklaması verilmemiş terim, kelime ve kavramlardan oluşmalı. 	0,25
	Kaynakça (4)	A	Kaynakça bölümü yer almalı.	10
		B	<ul style="list-style-type: none"> • Kitap hazırlanmasında yararlanılan eserler kaynakçada yer almalı. • Kaynakça bilgilerinde hata olmamalı. • Yararlanılan kaynaklar bilimsel ve güvenilir olmalı. • İnternet'ten alıntı yapılarak içerikte kullanılan bilimsel, teknik, istatistikî bilgi vb. içeren yardımcı unsurların kaynağı resmî kurumlara, üniversite ve kamu denetiminde olan diğer kurum ve kuruluşlara ait olmalı ait olmalı. • İnternet'ten alıntı yapılan sayfanın uzantısı ve alıntının yapıldığı tarih tam verilmeli. • Alıntı yapılan yardımcı unsurların(fotoğraf, şekil, diyagram, şema, kavram haritası vb. hariç) kaynağı, kaynakça kurallarına uygun olarak ilgili unsurun altında ve kaynakçada verilmeli (Grafik, tablo ve haritaların kaynakları kaynakçada ayrı başlıklar altında düzenlenmeli). 	0,25
İçerik	Kazanım Beceri - Değer (5)	A	Kazanım işlenmiş olmalı.	1 K.P.
		B	Kazanımlar öğretim programında belirtilen nitelikte gerçekleştirilmiş olmalı.	3
		C	<ul style="list-style-type: none"> • Aynı üst veya alt başlık altındaki anlatımlar; sistematik bütünlük oluşturularak, paragraflarda ve paragraflar arasında anlam karmaşası ve çelişkisi olmayacak şekilde, sınıf seviyesine uygun nitelikte, gerekli yerlerde maddeleme yapılarak düzenlenmiş olmalı. • Kazanımlar programda belirtilen sıraya göre işlenmeli (İlgili birkaç kazanım birleştirilerek de işlenebilir). • İşleniş öğretim programının açıklamalar bölümünde yer alan uyarı ifadeleri ve ders içi ilişkilendirmeler dikkate alınarak düzenlenmiş olmalı • Kazanım içeriğinin dışına çıkılmamalı. • İçerikte verilen bilgiler ve yardımcı unsurlar, alıntı yapılan kaynakların içeriğine uygun olmalı. • Kazanımlar öğretim programında belirtilen becerilerden en az birini kazandıracak nitelikte işlenmeli ve kitap genelinde tüm becerilere yönelik işleniş yapılmalı. • Anlatımlar insan haklarına saygılı bir anlayışla, ayrımcılığa(cinsiyet, inanç, ırk, fiziksel, sosyal ve kültürel özellikler vb.) yol açmayacak şekilde düzenlenmeli. 	1
		D	<ul style="list-style-type: none"> • Bölüm veya kazanım başında her kazanıma yönelik en az bir hazırlık çalışması bulunmalı. • Hazırlık çalışmaları öğrencileri konuya hazırlamaya, araştırmaya, düşünmeye, yorum ve gözlem yapmaya yönlendirecek biçimde düzenlenmiş olmalı. • Kapsamı geniş, içerikte doğrudan anlatılan konular hazırlık çalışması olarak verilmemeli. • Kazanım ifadeleri hazırlık çalışması olarak verilmemeli. 	0,5

İçerik	Kazanım Beceri - Değer (5)	E	<ul style="list-style-type: none"> Dikkat çekme, motivasyon, inceleme, keşfetme, örnekleme aşamalarından sonra açık, net ve anlaşılır bilgi verilmeli. Yönlendirmeler ve atıflar(İşleniş, yardımcı unsurlar, haritalar, etkinlikler vb. dahil) tam ve doğru olmalı, ait olduğu yerde verilmeli.. Anlatımda kullanılan kişi, kurum ve yer adları ile kavramlar, terimler, ifadeler vb. coğrafya literatürüne ve öğretim programındaki kullanımına uygun olmalı. İçeriğe uygun başlık ve alt başlıklar verilmeli. İçerikte verilen bilgiler ve yardımcı unsurlar birbiriyle çelişki oluşturmamalı. Kazanım ifadeleri birebir yer almamalı. İşlenişte pedagojik olmayan ifadeler ve reklam unsuru bulunmamalı. Bölge sınıflandırması amaca, kazanıma ve program diline uygun olmalı. Konular öğretim programında yer alan değer ve tutumları kazandıracak biçimde işlenmeli. (Değer ve tutumlar kazanımlardan ayrı düşünülmeden işlenişe dâhil edilmeli). Anlatımda bilgi tekrarı ve eksikliği bulunmamalı 	0,25
	Program Yaklaşımı (İşleniş) (6)		<ul style="list-style-type: none"> Konular, öğrencilerin merakını uyandırarak motivasyonunu sağlayacak, ilgisini ve ön bilgilerini ortaya çıkaracak biçimde işlenmeli. Konular, yapılandırmacı yaklaşım ilkelerine uygun olarak öğrencilerin bilgileri yapılandırmalarını sağlayacak nitelikte verilmeli ve öğrenme-öğretme ilkelerine uygun öğrenme aşamalarında (dikkat çekme, güdüleme, kazanım, uygulama ve transfer) gerçekleştirilmiş olmalı. Öğretim programında belirtilen şekilde öğrenme alanları bulunmalı. Öğrenme alanlarındaki uygun kazanımlar dikkate alınarak bölümler oluşturulmalı. 	1
İçerik	Bilimsellik ve Bilgi (7)	A	Bilimsel hata olmamalı (Coğrafya biliminin ve diğer bilimlerin bilimsel doğrularına aykırı öğrenmeyi sağlayacak anlatımlar bulunmamalı.).	3
		B	<ul style="list-style-type: none"> Verilen bilgi kazanımı destekler nitelikte olmalı. Kavramlar, tanımlar ve ilgili açıklamalar ile işlenişte verilen bilgilerde hata bulunmamalı ve bunlar coğrafya terminolojisine uygun olmalı. Konuların işlenişinde kazanımlarla ilgili temel kavramlar verilmiş olmalı. İşlenişte verilen bilgiler gerçeğe uygun olmalı. 	1
	Güncellik (8)		İşlenişte verilen bilgiler(istatistikî bilgiler, ülke sınırları, yer adları, gazete ve dergi haberleri, içerikte verilen bilgiler vb.) güncel olmalı.	0,5
	Yardımcı Unsurlar (9)	A	Kazanımlar konunun içeriğine uygun yardımcı unsurlarla desteklenmeli.	3
		B	<ul style="list-style-type: none"> Konuların işlenişinde kullanılan fotoğraf, resim, tablo, grafik, şema, bulmaca, çizelge, model, diyagram, kroki, gibi yardımcı unsurlarda eksiklik ve hata bulunmamalı. Yardımcı unsurlar ilgili kazanımı destekleyici ve sınıf seviyesine uygun nitelikte olmalı. Yardımcı unsur tekrarı olmamalı ve tüm yardımcı unsurlar gerekli açıklamalar yapılarak işlenişe dahil edilmeli. Haritalarda başlık, lejant, ölçek, sembol, kısaltma, çizim, bilgi vb. bakımından eksiklik ve hata bulunmamalı. Haritaların lejant bölümünde verilen semboller, kısaltmalar ve açıklamalar standartlara uygun olmalı. Harita üzerinde kullanılan renk, sembol ve yazılar harita türüne uygun şekilde net, anlaşılır ve sade olmalı. Doğrudan verilen kavram, yardımcı açıklamalar, ana metin ve görseller ile ilişkilendirilmeli. Yardımcı unsurlara ait açıklamalar ve alt yazılar işlenişe uygun, yardımcı unsuru destekler nitelikte ve hatasız olmalı. Alt yazılar işlenişte verilen bilgilerin tekrarı olmamalı. Bazı haritalar konuyu kolaylaştırıcı olması açısından şematize edilerek kartograflar şeklinde verilmeli (Bu tür haritalarda ölçek olmayabilir). Kitap sonunda Türkiye Haritası verilmeli. 	0,50
C		<ul style="list-style-type: none"> Okuma parçası, gazete haberi, internet haberi, haber köşesi, bilgi köşesi, bunları biliyor muydunuz gibi bölümlerin içerikleri organizasyon şemasındaki açıklamaları ile örtüşmeli, kazanımları destekler nitelikte ve sınıf seviyesine uygun olmalı. Bu bölümler içerikte verilen bilgilerin tekrarı olmamalı. Kavram haritalarında hata olmamalı ve kazanımları desteklemeli. Gazete, dergi ve İnternet haberi gibi yardımcı unsurlar orjinal şekliyle ya da aslına uygun formatta düzenlenerek verilmiş olmalı. 	0,75	

	Etkinlikler (10)	A	Her kazanıma ait en az iki etkinlik bulunmalı (Birlikte işlenen kazanımlarda her kazanım için en az bir etkinlik verilmesi yeterlidir).	2
		B	<ul style="list-style-type: none"> Etkinlikler, öğretim programında yer alan coğrafi becerileri kazandırmaya veya geliştirmeye yönelik olarak düzenlenmiş olmalı(Kitap genelinde her beceri için bir etkinliğin verilmesi yeterlidir). Kitap genelinde öğretim programında belirtilen niteliklere uygun an az bir tane arazi çalışması ya da araştırma gezisi verilmeli. (Öğretim programının açıklamalar bölümünde arazi çalışması verilmesi ya da gezi yapılması önerilen kazanımlardan seçilmeli). Etkinliklerden en az bir tanesi grup çalışmasına, bir tanesi kavram haritası hazırlamaya yönelik olarak düzenlenmiş olmalı. 	1
		C	<ul style="list-style-type: none"> Etkinlikler kazanımı destekleyecek nitelikte ve sınıf seviyesine uygun olmalı. Ders içi etkinlikler, aktif öğrenmeye dayalı ve öğrencilerin üst düzey bilişsel süreçlerini kullanmalarını sağlayacak biçimde hazırlanmış olmalı. Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin inceleme, araştırma, gözlem vb. çalışmalar yapacakları biçimde hazırlanmış olmalı. Etkinlikler ölçme ve değerlendirme çalışması niteliğinde olmamalıdır. Etkinlikler işleniş basamaklarının(giriş, geliştirme ve pekiştirme) uygun yerinde verilmeli. Etkinlikler özgün olmalı. Etkinliklerde kullanılması öngörülen araç gereçler, uygulama basamaklarında kullanılmış olmalı ve etkinlikler sonuca bağlanmalı. Tartışma, araştırma, internet araştırması vb. bölümler kazanımları destekler nitelikte ve sınıf seviyesine uygun olmalı. Yönerge ifadeleri hatasız, açık ve anlaşılır olmalı. 	0,75
İçerik	Ölçme ve Değerlendirme (11)	A	Her bölüm sonunda ölçme - değerlendirme çalışmalarına yer verilmeli.	5
		B	<ul style="list-style-type: none"> Kitaptaki ölçme değerlendirme bölümlerinin toplam sayfa sayısı, kitabın Maksimum Sayfa Sayısının %10'unu geçmeyecek şekilde düzenlenmiş olmalı (Geçen sayfa sayısı kadar hata girilir). Ölçme değerlendirme bölümlerindeki soru ve sayfa sayıları her bölüm için ilgili işlenişin hacmiyle orantılı olarak düzenlenmeli. Her kazanıma yönelik ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yer verilmeli. Kitap genelinde farklı öğrenme alanlarına ait en az iki performans görevi ve bir proje çalışması verilmeli.(Her biri için ayrı hata girilir). 	2
		C	<ul style="list-style-type: none"> Performans görevleri ve proje çalışmaları öğretim programında belirtilen niteliklere uygun olmalı. 	1
		D	<ul style="list-style-type: none"> Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında açık, anlaşılır ve uygun yönergelere yer verilmeli. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları ölçme ve değerlendirme tekniklerine uygun olmalı. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme, yorumlama gibi becerilerini gösterebilecekleri nitelikte olmalı. İçerikte yer alan ifadeler aynen ölçme değerlendirme çalışmalarında yer almamalı. Bir bölümde yer alan ölçme değerlendirme çalışmalarından 11D koduyla yazılan hata sayısı 10'u geçerse 1 genel (11Dx10) hata yazılır(Kitaptaki her bölüm için ayrı yazılır). 	0,25
Kitap Genelinde	(12)	<ul style="list-style-type: none"> Kitap genelinde ölçme ve değerlendirme çalışmaları farklı güçlük düzeylerinde hazırlanmalı. Kitap genelinde programda belirtilen ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemleri kullanılarak çeşitlilik sağlanmalı. Kitap genelinde verilen etkinliklerde farklı yöntem ve teknikler kullanılarak çeşitlilik sağlanmalı (Reklam hazırlama, poster-afiş hazırlama, örnek olay analizi, simülasyon, senaryo oluşturma, kavram haritası oluşturma, arazi çalışmaları, görsel imge oluşturma, coğrafi bilgi sistemleri uygulamaları vb. çalışmalara yer verilebilir). Kitap genelinde öğrenme alanları, bölümler ve konular içerik hacmiyle uygun orantıda verilmeli. Kitap genelinde konuların işlenişinde tamamlayıcı ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı unsurlarda çeşitlilik sağlanmalı (Bulmaca, çizelge, model, diyagram, grafik, fotoğraf, harita, kroki, şema, tablo gibi). 	5	

Dil ve Anlatım	(13)	<ul style="list-style-type: none"> • Kitap genelinde Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından hazırlanan yazım kılavuzu ve sözlüğünün son baskısı ve coğrafi terimler sözlüğü dikkate alınmalı. • Yazım hataları bulunmamalı. • Dizgi hataları olmamalı. • Noktalama hataları bulunmamalı. • Aynen yazılması gereken yabancı kelimelerin yanlarında parantez içinde Türkçe okunuşları da gösterilmeli. • Coğrafi birim isimlerinin yazımında ve kısaltmalarında birlik sağlanmalı. • Kullanılan dil; nitelik ve nicelik (kelime seçimi, cümle yapıları, cümle ve metin uzunluğu gibi) bakımından öğrenci düzeyine uygun olmalı. • Kaynakça, yazım kurallarına uygun ve TDK yazım kılavuzunda belirtilen şekilde düzenlenmiş olmalı • Kelime, kelime grubu ve cümle düzeyinde metnin anlaşılmasını güçleştiren ifadeler ve anlatım bozuklukları bulunmamalı. • Yazı diline uygun nitelikte ve estetik bir dil kullanılmalı. • Paragraflar içinde ve paragraflar, maddeler ya da bentler arasında anlam bütünlüğü ve tutarlı mantık ilişkisi sağlanmalı. • Gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunmamalı. • Cümleler arasında kip, çatı ve kişi uyumu sağlanmalı, cümleler arasında uygun geçiş ifadeleri bulunmalı. 	0,25
Görsel Tasarım	(14)	<ul style="list-style-type: none"> • Türk Bayrağı “Türk Bayrağı Kanun ve Tüzüğü”ne uygun özellikte verilmeli. • Atatürk görselleri orijinaline uygun, nitelikli verilmeli. • Görsel öğeler kişi, zümre, kurum ve kuruluşları küçük düşürücü özellikte verilmemeli. • Seri kitaplarda ve aynı kitap içerisinde görsel öge tekrarı yapılmamalı (içindekiler, tema, bölüm, ünite başı tasarımı hariç). • Görsel öğeler net ve temiz baskılı olmalı. • Görsel öğeler incelenirken: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Renklerde ilgi çekicilik ▪ Estetik sayfa düzenleme ▪ Kolay algılama için büyüklük ▪ Gereksiz ayrıntıdan kaçınma ▪ -Yazı ve görsel öge dengesi ▪ Sayfada aşırı yoğunluk ve aşırı boşluktan kaçınma ▪ Özgün tasarım ▪ Kolay algılama ▪ -Kompozisyon kurallarına uygun olma şartları aranmalı. • Temsili resimler, resmi kurumlar ile bunlara bağlı birimlerin arşivlerinden seçilerek verilmeli. Tarihî fotoğraflar, temsili resimler ve sanat eserleri kaynakça ile verilmeli. • Görsel tasarımlar reklâm unsuru içermeyecek şekilde düzenlenmeli. • Görsel materyaller ve tasarımlar öğrencinin pedagojik gelişimine, seviyesine, gelişim basamaklarına uygun, çevresinden örneklerle düzenlenmeli. • Görsel öğede figürler doğal, estetik görünümde çizim (desen) ve renklendirme ile üslup bütünlüğü içinde verilmeli. • Metin yazıları ve öğretime yardımcı unsurlarda kullanılan yazılar karakter, renk ve boyut olarak kolay okunabilir ve sistematik olmalı. • Öğretime yardımcı unsurlar doğru adlandırma (fotoğraf, resim, şekil, şema, grafik, tablo, harita) ve numaralandırma ile verilmeli. • Madde imleri tutarlı ve estetik olmalı. 	0,50

NOT:

- Kitabın genel değerlendirilmesinde, toplam puanın %4’ü kitapta bulunması gereken bölümler (İçindekiler, Organizasyon şeması, Sözlük, Kaynakça), %71’i içerik, %15’i dil ve anlatım, %10’u görsel tasarım puanlarından oluşur.
- Kitaptan verimli şekilde yararlanmayı sağlayacak unsurlar bölümünde B maddesinden düşülecek toplam puan A maddesinin puanını geçemez.
- 5 A-B-C-D-E, 6, 7 A-B, 8, 9 A-B-C, 10 A-B-C, 11 A-B-C-D ölçütleri her bir kazanım için ayrı ayrı girilecektir.
- Her etkinlik için 10C kodundan, her performans ya da proje görevi için 11C kodundan tek hata girilir.
- Maddelerin altındaki her alt maddenin hata puanı maddenin karşısındaki puandır.
- Bu ölçütler kitaplarda bulunması gereken özelliklerdir. Bu özelliklerin bulunmaması durumunda maddelere karşılık gelen puanlar düşürülür.
- Kitapların toplam puanlarının hesaplanmasında sınıflar arası forma farkını ortadan kaldırmak için aşağıdaki tabloda yer alan katsayılarla çarpılarak toplam puan elde edilir.

Puantaj Hazırlık Tablosu	Sınıf	Kazanım Sayısı	Forma Sayısı	Maksimum Sayfa Sayısı	(HPK)	1 K.P.	Ölçe Değerlendirme Bölümleri Maksimum Sayfa Sayısı	1 Kazanım Puanı; $1K.P. = \frac{710}{K.S.}$ formülü ile hesaplanacaktır. (K.S.: Kazanım Sayısı ilgili sınıfın kazanım sayısıdır.) Hata Puanı Katsayısı; $HPK = \frac{208}{MSS}$ formülü ile hesaplanacaktır.	(MSS: Maksimum Sayfa Sayısı, ilgili sınıfın ders kitabının maksimum sayfa sayısıdır.) Formül sonuçları (HPK hariç) onda birler basamağı yuvarlanarak hesaplanacaktır.
	9	26	11-13	208	1,0	27	21		
	10	38	17-19	304	0,7	19	30		
	11	44	16-18	288	0,7	16	29		
	12	37	16-18	288	0,7	19	29		

27.06.2011

Komisyon Başkanı
Güler KAPLAN
Coğrafya Öğretmeni

Üye
Dr. Murat TANRIKULU
Coğrafya Öğretmeni

Üye
Aynur TOSUN
Coğrafya Öğretmeni

Üye
Hülya ÖZÜDOĞRU
Coğrafya Öğretmeni

Üye
Ersin PEKDEMİR
Coğrafya Öğretmeni

Üye
Osman Nuri BAYRAK
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Üye
Bülent ERMİŞ
Görsel Tasarım Öğretmeni

Üye
İsmail ŞAKALAK
Bilgisayar Öğretmeni

Üye
Mehtap ERMAN
Ölçme Değerlendirme Uzmanı